

Ben jij bang in het donker?

Erik is een slimme jongen van 11 jaar. Brilletje op, nieuwsgierig en dol op de natuur. Keer op keer wandelt hij langs de IJssel of zien we hem in het bos. Zo ook op een dag in november. Het wordt al schemerig en Erik stapt stevig door op weg naar huis.

Plots hoort hij een ijselijke hoge gil. Als verstijft, blijft hij staan. Houdt de adem in en kijkt om zich heen. Hij voelt zijn hart bonzen in zijn keel. Het daglicht verdwijnt en het wordt steeds donkerder. Erik moet turen om goed te kunnen zien. Weer een hoge uithaal. Het lijkt wel huilen. Het huilen van een dier. Het klinkt een beetje als de hoge gil van een angstig konijn. Dat heeft Erik wel eens gehoord. Als een konijn heel bang is, gilt hij heel hoog en heel hard.

En dan, dan ziet hij het. Met licht trillende knieën doet hij een paar kleine stapjes naar een boom. Onder een grote beuk met dichte, breed gespreide takken zit haast verstopt tegen de stam een heel, heel, heel groot zwart... beest? Een soort immense Barbapappa of een torenhoge grote zwarte plumpudding. Erik kijkt, hij ademt voorzichtig, en kijkt. Voorovergebogen, alles hangt naar beneden, verdrietig, ja, gebogen en somber, zielig, treurig, zo ziet dat monster eruit. Hij kijkt Erik ook helemaal niet aan. Uit twee grote ogen rollen alsmaar hele dikke tranen. "Wie ben je?" vraagt Erik voorzichtig, omdat hij medelijden heeft.. "Ach, ik ben het donker, donker en duister, en ik heb verdriet". "Maar waarom?", vraagt Erik, terwijl hij dichterbij komt en naast het donker gaat zitten. "Kijk nu eens om je heen? Zie je hier voor je die weg? Lantaarnpalen! En er komt bijna niemand langs. Licht. En daar verderop, je denkt daar is een groot verlicht feest gaande. Maar nee hoor, het is de stad en die ziet er elke avond zo uit. Voor mij, voor donker, is geen plaats meer". Erik snapt dat voor donker al dat licht een ramp is. "Dat is erg", zegt hij. En vraagt: "Is dat altijd zo geweest?"

"Welnee", zegt donker, "weet je, heel in het begin waren er alleen zon, maan en sterren en vuur. Voor mij, voor donker, was er alle ruimte en de mensen redden zich er prima mee. Reizigers oriënteerden zich op de sterren net als de schepen op zee. Jaarmarkten werden gepland bij volle maan. Dan kon je er gemakkelijk heen reizen. Alles was afgestemd op het ritme van maan en sterren. Door al het licht dat er nu is, zijn de sterren nu nog amper te zien. Sterrenkijkers gaan ervoor naar het buitenland. Moet je nagaan. De nieuwjaarvisite's in Staphorst vonden zelfs 100 jaar geleden nog bij volle maan plaats. Bij volle maan heb je geen straatlantaarns nodig. De mensen vonden olielampen uit, en kaarsen. En in 1880 vond Edison de gloeilamp uit. Er kwamen toen lantaarnopstekers met een trapje. Die liepen toen van de ene straatlantaarn naar de andere om ze aan te steken. Dat was niet hinderlijk.

Pas na de tweede wereldoorlog ging het echt mis. Iedereen was blij dat de oorlog voorbij was. Overal werden er kinderen geboren, gezinnen gesticht. Huizen gebouwd en alles werd elektrisch verlicht. Fabrieken dijen uit en uit want er moest dag en nacht doorgewerkt worden. En alles 24 uur verlicht. De steden groeiden en groeiden en verlichten zichzelf om te laten zien hoe groot ze al waren. Kijk eens wat een grote stad ik ben! Licht, licht, licht. Alles verlicht. Overijssel is één groot verlicht pretpark geworden met 282 000 straatlantaarns". 282.000!! Hoe zou de wereld eruit zien als er zoveel bomen geplant zouden zijn?

Erik legt beschermend een brede arm om donker. En vraagt "En jij"? Daar drupt weer een droeve traan uit de ogen van donker.

"Weet je, zegt donker, ik deinsde terug. Voor mij kwam er steeds minder ruimte. En niet alleen voor mij. Wat denk je van alle nachtdieren? Wat denk je van de uilen, marters, bunzings, vossen en vleermuizen om er maar een paar te noemen? Opgepropt in kleine, nog redelijk donkere, bosjes. Verongelukt, verblind door verkeer. De uil kan geen muis vangen als het niet donker is.

En weet je? Ook voor mensen is al dat licht niet gezond. Je hebt een dag en nacht ritme en door teveel licht raakt dat verstoord. Je raakt ontregeld. Je slaapt niet zo lekker als het licht is om je heen". bErik snapt het helemaal, "maar", zegt hij, "wat kunnen we doen?". Of beter, wat kan ik doen?".

Het donker lacht, "O, wil je helpen? Dat zou fantastisch zijn! Begin ermee altijd het licht uit te doen als je een kamer verlaat. Kom je van de wc? Hup het licht uit. Van de gang in de kamer? Uit dat licht. Dat is het beste begin. Nadenken over waar we licht echt nodig hebben, en waar eigenlijk niet. Ben je bang in het donker? Eén klein spaarlampje op de overloop is voor iedereen voldoende. Bang zijn in het donker is ook aangeleerd. Je bent gewend geraakt aan het licht. Maar of het licht echt veiliger is? Veilig is het pas als mensen op elkaar letten en elkaar helpen. Dan wordt het echt veiliger. We moeten terug naar meer donker. Voel maar eens."

Het donker gaat staan en omhuld Erik helemaal. Hij is omgeven door de duisternis. Het is heel stil. Iets van geritsel van een nachtdiertje. Geluidloos vliegt een uil over. "Ruik je de aarde, Erik? Voel eens om je heen wat je niet ziet. De nacht is magisch. Magisch, prachtig, stil en donker."

"Ik word hier gelukkig van", fluistert Erik. "En misschien worden alle mensen dat als ze het beleven." Samen kijken ze omhoog en zien de sterren. Wauw, wat zijn wij dan klein. Zo staan ze een hele tijd.

"Wacht", zegt Erik, en haalt zijn iPad uit de tas. Hij houdt hem in de lucht, "kijk, hier zie je de sterrenbeelden precies. Prachtig".

Wat zal het mooi zijn als het in het echt zo donker is, dat je de sterrenbeelden hier zo kunt zien, zonder apparaat, denkt Erik. "Dag donker, ik moet gaan." Het donker knikt. "Ik ga helpen hoor!" "Dat is fijn, zegt het donker."

Erik kijkt nog één keer om. Maar het donker is opgelost in de nacht.

*Janna van den Berg
november 2011*